

Uusi palvelu kunnille:

Kuntatalouden terveystarkastus

Esimerkkinä käytetty Varkauden lukuja

Taloustorstai LIVE 8.2.2018

Kuntaliiton talous- ja rahoitusfoorumissa

Henrik Rainio, vs. johtaja
Kuntaliitto, kuntatalousyksikkö

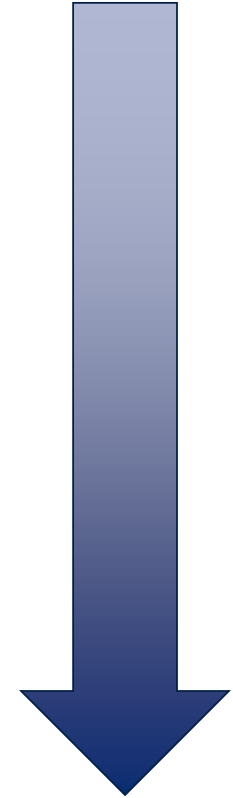
Kuntatalouden terveystarkastuksen kulku

Alkukartoitus: tunnusluvut ja tiivis analyysi

Haastattelut: viranhaltija- ja
luottamusmiesjohto

Loppuanalyysi ja johtopäätökset

Raportin esittely paikanpäällä

→ Lähetteet mahdollisiin jatkoanalyysihin

Terveystarkastuksen rakenne

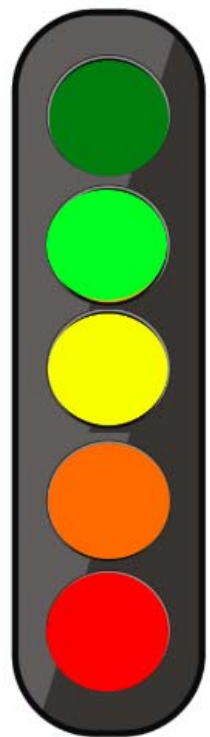
Emokunta:

- 1) Demografinen ja sosioekonominen tila
- 2) Veropohja ja tuloslaskelma
- 3) Tase ja rahoituslaskelma
- 4) Kustannustason analyysi

Konserni:

- 5) Kriisikuntakriteerit
- 6) Emokunnan osuus konsernista

Muuttujien luokittelu

5 - Erinomainen

4 - Hyvä

3 - Keskitaso

2 - Huolenaihe

1 - Hälyttävä

Kunnat on jaettu jokaisen muuttujan arvon mukaan viiteen luokkaan. Vain Manner-Suomen kunnat.

Jokaisen muuttujan muutos on kuvattu nuolella.

Vihreä tarkoittaa, että arvo on parantunut (ei välttämättä noussut, riippuen muuttujasta).

Joillakin muuttujilla muutos on katsottu sijoituksen muutoksena, muut absoluuttisen arvon muutoksena.

Muuttujien luokittelu

Riskivaroitukset

Osa muuttujista on luokiteltu riskivaroitusmuuttujiksi. Jos ne saavat huonon arvon annetaan automaattisesti varoitus muuttujan kuvaamaan ilmiöön liittyvästä riskistä.

Näitä muuttujia ovat ainakin:

- Viiden suurimman yhteisöveroa maksavan osuus (riski tulopohjan ja työllisyyden romahtamisesta vaikka olisikin nyt hyvä)
- Takaukset (myös konserniin kuuluvien osalta)
- Lainakanta (korkotason muutokset, ja jos talouden kantokyky heikkenee)
- Kriisikuntakriteerit (konserni)
- Väestön muutos
- Työpaikkaomavaraisuus

1) Demografinen ja sosioekonominen tila

Kunnan demografinen ja sosioekonominen tila kuvaa kunnan väestön määrän ja ikärakenteen sekä sosiaalis-taloudellisten tekijöiden tilaa ja kehitystä. Demografialla ja sosioekonomialla on iso vaikutus niin palveluiden kysyntään ja kustannuksiin kuin tulopohjaankin nyt ja huomenna.

1) Demografia ja sosioekonominen tila: tunnusluvut

	Arvo 2016	Sijoitus	Muutos 5 vuodessa	MannerSuomi MD
Syntyvyys (elävänä syntyneet /1000as.) 	5,9			8,3
0-15 v osuus %	12,8			15,3
15-64 v osuus %	60,0			57,7
yli 64-v osuus %	27,2			26,1
Väestöllinen huoltosuhde	66,7			73,3
Työttömyysaste %	17,2			12,4
Pitkäaikaistyöttömät työttömistä %	32,0			4,1
Työpaikkojen muutos %	-6 %			-6 %
Työpaikkaomavaraisuus %	109,9			89,1
Viiden suurimman yhteisöveron maksajan osuus %	22 %			52 %
Vieraskielisten osuus %	3,1 %			2,2 %
Julk. sektorin osuus koko kunnan palkkasummasta %	24 %			30 %

Esimerkki

1) Demografia ja sosioekonominen tila: analyysi

Varkauden kaikki sosioekonomiset muuttujat ovat kehittyneet heikompaan suuntaan vuosien 2017-2018 välisenä aikana, mikä asettaa haasteita tulevaisuudelle. Työttömyys ja etenkin pitkäaikaistyöttömyys ovat isoja ongelmia, molemmat arvot kuntien huonoimmassa viidenneksessä.

Väestöllinen huoltosuhde kuvaa kuinka monta ei-työikäistä yhtä työikäistä kohden on. Varkauden väestöllinen huoltosuhde on toistaiseksi hyvällä tasolla, mutta trendi näyttäisi heikolta, koska lasten ja nuorten osuus on pieni ja laskeva, ja lisäksi vanhusväestön osuus on kasvussa. Toisaalta syntyvyys on erityisen heikkoa joten demografia tulee muuttumaan tulevaisuudessa voimakkaasti vanhusvoittoisemmaksi. Varkaus sijoittuu huonoimpaan viidennekseen syntyvyyden osalta.

Väestöllisen huoltosuhteen mittari ei ota huomioon korkeaa työttömyyttä joka näkyy siinä, että taloudellinen huoltosuhde on keskimääräistä huonommalla tasolla. Taloudellinen huoltosuhde kuvaa kuinka monta työvoiman ulkopuolella (työttömät, opiskelijat yms.) olevaa henkilöä on yhtä työikäistä kohden.

Varkauden työpaikkaomavaraisuus on erinomaisella tasolla (109,9%). Tämä tarkoittaa, että Varkauden alueella on enemmän työpaikkoja kuin työllistä työvoimaa. Viiden suurimman yhteisöveroa maksavan osuus kuvaa elinkeinorakenteen monipuolisuutta, jolloin pienempi arvo on parempi, koska työpaikat jakautuvat useamman työntekijän alaisuuteen. Varkaudella viiden suurimman yhteisöveroa maksavan osuus on erittäin hyvä (22%) ja Varkaus sijoittuu kuntien parhaimpaan viidennekseen. Ei elinkeinoelämän monipuolisuuteen liittyvää riskiä.

Vieraskielisten osuus ?

2) Veropohja ja tuloslaskelma

Tuloslaskelman tunnusluvut kertovat juoksevien tuottojen ja kulujen tasapainosta, rahoituksen rakenteesta ja riittävydestä sekä kustannustasosta. Veropohjan mittaaminen kuvaa kunnan veropohjan laajuutta ja kunnan mahdollisuuksista rahoittaa itse omat palvelunsa.

2) Veropohja ja tuloslaskelma: tunnusluvut

	Arvo 2016	Sijoitus	Muutos 5 vuodessa	Manner Suomi MD
Maksuunpantua kunnallisveroa vastaavat verotettavat tulot €/as	15 532			13 699
Tuloveroprosentti % (2017)	21,00			21,00
Verorahoitus yhteensä €/as	6047			6058
Verotulot €/as	3741		—	3436
Toimintakate (€/as)	-5698			-5753
Vuosikate (€/as)	427		—	389
Verorahoitus toimintakatteesta %	106 %			107 %
Valtionosuudet verorahoituksesta, %	38 %			45 %
Opetus ja kulttuuri nettokustannus €/as	1522		—	1829
Sote nettokustannus €/as	3912			3668
Tarvevakioitu sote nettokustannus €/as*	2952			3064
Yhdyskuntapalvelut nettokustannus €/as	337			298

Esimerkki

*2015

2) Veropohja ja tuloslaskelma: analyysi

Hyvä veropohja, veroprosentti kuitenkin korkea ja jouduttu nostamaan viime vuosina. Verorahoitus keskitasoa. Koska hyvät verotulot, on valtionosuuksien osuus verorahoituksesta alhainen. Kunta keskimääräistä vähemmän valtionosuusriippuvainen.

Toimintakate näyttää paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verorahoituksella. Varkauden toimintakate on keskitasoa. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Varkauden vuosikate on keskitasoa.

Verorahoitus kattaa toimintakatteesta (106 %) jolloin tulorahoitusta jää myös esimerkiksi investointeihin tai lyhennyksiin. Opetustoimen kustannukset ovat alhaiset, mutta soten keskimääräistä korkeammat. Ikärakenteella on vaikutusta näihin, toisaalta vanhusväestön osuus ei ole keskimääräistä suurempi. Yhdyskuntapalveluiden kustannustaso on myös keskimääräistä korkeampi.

Esimerkki

3) Tase ja rahoituslaskelma: analyysi

Investointien tulo-rahoitusprosentti kuvaa kuinka paljon investointien omahankintamenoista saadaan katettua tulo-rahoituksella. Varkauden tulo-rahoitusprosentti on keskitasoa (87%). Alle sadan arvo tarkoittaa, että 13 % investoinneista on jouduttu kattamaan lainalla, käyttöomaisuuden myynnillä tai rahavaroja vähentämällä. Lainanhoitokate kuvaa tulo-rahoituksen riittävyyden lainojen lyhennysten ja korkojen maksuun.

Yli 1 arvo tarkoittaa, että tulo-rahoitus riittää lyhennysten ja korkojen maksuun, yli 2 lainanhoitokattea pidetään erityisen hyvänä. Varkauden lainanhoito kate (1,85) on hyvällä tasolla, myös suhteellinen velkaantuneisuus on hyvällä tasolla eli käyttötuloista 40 % riittäisi lainojen takaisinmaksuun.

Omavaraisuusaste kuvaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja mahdollisuuksia selvittää lainoista. Varkauden omavaraisuus (63 %) on hyvällä tasolla. Kertynyttä ylijäämää on paljon, mikä antaa taloudellista liikkumavaraa. Ei lähellä kriisikuntakriteeriä. Takauksia on erittäin paljon, pääosin konserniin kuuluvien yhtiöiden osalta. Tämä on merkittävä taloudellinen riski! Lainakanta keskimääräisellä tasolla, tosin kasvanut.

4) Konsernin talous, kriisikuntakriteerit: analyysi

Kertynyt ylijäämä: hyvä sijoitus, parantunut viidessä vuodessa alijäämäisestä ylijäämäiseksi, parempi kuin emokunnan » yhtiöt parantavat, ei lähellä kriisikuntarajaa, jonkin verran taloudellista liikkumavaraa

Lainakanta ja suhteellinen velkaantuneisuus antavat riskivaroitukset. Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus täyttää riskikuntakriteerin. Konserni on todella velkaantunut, sijoittuu huonoimpaan viidennekseen. Myös tuloveroprosentti on jo korkea, verotuloista ei liikkumavaraa.

Hyvä vuosikate tasapainottaa velkaisuutta. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Konsernin vuosikate on erinomaisella tasolla, sijoittuu parhaimpaan viidennekseen. Konsernin vuosikate merkittävästi parempi kuin emokunnan eli kons.yhtiöt lisäävät tulorahoitusta merkittävästi. Konsernin tulorahoitusta voidaan pitää riittävänä kun vuosikate poistoista on yli 100 %. Varkauden vuosikate poistoista (192%) ylittää koko maan ka:n (135%) selvästi, joten konsernilla taloudellista liikkumavaraa tältä osin.

Esimerkki

4) Kriisikuntakriteerit: tunnusluvut

Arviointimenettely voidaan käynnistää:

1. Peruskunnan kertyneen alijäämän perusteella

2. Kriisikuntakriteerien perusteella

Kunta	Kunnan tulee kattaa taseen kertynyt alijäämä neljän vuoden määräajassa (huom. siirtymäsäänn.)		2a. Kuntakonsernin kertyneen alijäämän perusteella		2b. Tai, jos kaikki seuraavat 8 kriteeriä täyttyvät:								Kriteerejä täyttyy yhteensä lkm.
	2015 €/as.	2016 €/as.			Kunnan tulovero-%		Konsernin vuosikate		Konsernin lainakanta		Konsernin suhteellinen ennakointivirhe		
			2015 €/as.	2016 €/as.	2015 %	2016 %	2015 €/as.	2016 €/as.	2015 €/as.	2016 €/as.	2015 %	2016 %	
Raja-arvo	negat.	negat.	alijäämää vähintään: 500 €/as. 1000 €/as.		väh. 20,83 1)	väh. 20,87 1)	negat.	negat.	väh. 8 980 2)	väh. 9 239 2)	väh. 50	väh. 50	
Varkaus	878	955	1 016	1 507	20,75	20,75	977	1 046	7 958	7 897	80,3	76,2	
Tulkinta	Kaupungilla ei katettavaa alijäämää		Konsernilla ei alijäämää		ei täyty	ei täyty	ei täyty	ei täyty	ei täyty	ei täyty	täyttyy	täyttyy	2

1) Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroveroprosentti

2) Aukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla

5) Emokunnan suhde kuntakonserniin talouden lukujen perusteella 2016

Varkauden kaupunki

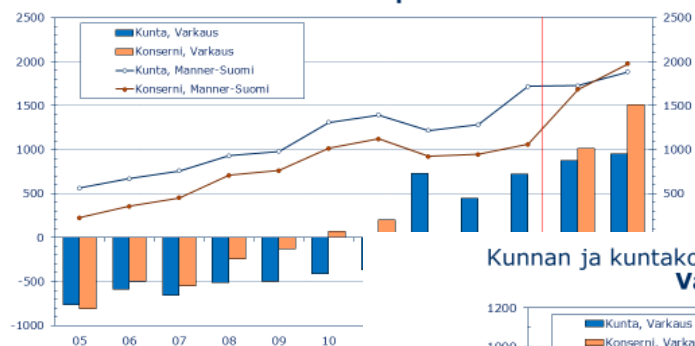
Talouden luku, vuoden 2016 TP	Varkauden kaupunki				Emokunta / konserni, % Manner- Suomi	Emokunta / konserni, % 20000-50000 as. kunnat
	Kuntakonserni milj. €	Emokunta milj. €	Erotus milj. €	Emokunta / konserni, %		
Toimintatuotot	119	50	69	42	38	31
Toimintakate	-128	-122	-6	96	108	104
Verorahoitus yhteensä	150	130	20	86	90	97
Verotulot	80	80	0	100	100	100
Valtionosuudet	70	50	20	71	57	58
Käyttötulot yhteensä	269	180	89	67	69	69
Vuosikate	22	9	13	41	51	55
Tilikauden tulos	11	4	7	35	53	70
Investointimenot	19	10	8	56	50	53
Taseen loppusumma	338	198	141	58	70	69
Aineeton omaisuus	2	1	1	43	50	31
Aineellinen omaisuus	254	95	160	37	50	55
Rahavarat	24	5	19	20	67	50
Oma pääoma	125	113	12	90	95	94
Lainakanta	170	52	118	30	48	53
Lainasaamiset	1	46	-46			
Kertynyt yli-/alijäämä	32	20	12	63	95	85
Takaukset yhteensä	1	71	-70			
- saman konsernin yhteisöjen puolesta	0	70	-70			
- muiden puolesta	1	1	0			

Esimerkki

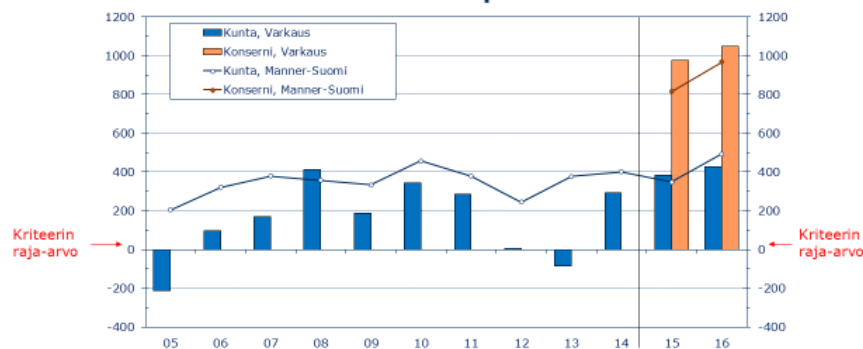
Loppuraportti sisältää myös keskeisiä kuvioita

Kunnan ja kuntakonsernin kertynyt yli-/alijäämä 2005-2016, €/as.

Varkauden kaupunki

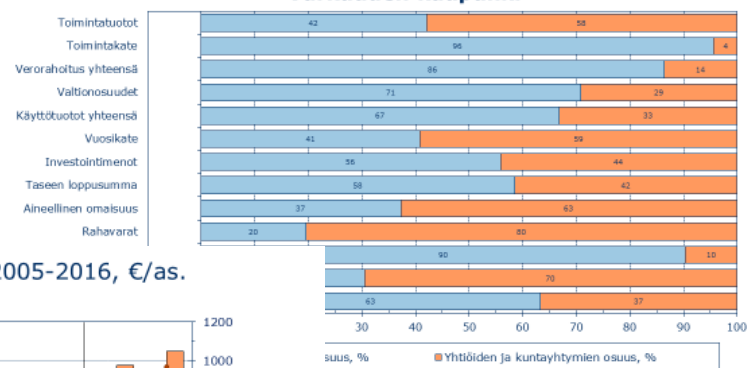
Kunnan ja kuntakonsernin vuosikate¹⁾ 2005-2016, €/as.
Varkauden kaupunki

1) Vuosikate ilman harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta

Kuntakonsernin talouden lukuja vuodelta 2016

Varkauden kaupunki

Lähde: Tilastokeskus/Kuntaliitto

Kuntatalouden terveystarkastusta pilotoidaan kevään 2018 aikana – hae mukaan!

- Kuntaliito etsii muutamaa kuntaa (noin 3-5 kpl), joiden kanssa uutta palvelua pilotoidaan kevään – kesän 2018 aikana.
- Pilotointiin osallistuvalla kunnalla tehdään kunnan talouden terveystarkastus – tarkemmasta sisällöstä sovitaan kunnan kanssa Varkauden esimerkin pohjalta.
- Tarkoitus on kerätä kokemuksia uudesta palvelusta ja kehittää sitä kuntien tarpeisiin. Pilotointiin osallistuvilta kunnilta odotetaan palautetta ja kehitysideoita.
- Kuntatalouden terveystarkastus tulee myöhemmin olemaan maksullinen tuote. Pilotointiin osallistuvilta kunnilta veloitetaan ainoastaan matkakulut ja muut mahdolliset välittömät kustannukset.
- Kunta voi hakea mukaan ilmoittautumalla 28.2.2018 mennessä: henrik.rainio@kuntaliitto.fi. Pilotointiin valitut kunnan päätetään 15.3.2018 mennessä.

Kiitos!

Henrik Rainio
Vs. johtaja, kuntatalous
Kuntatalous
Suomen Kuntaliitto ry
Toinen linja 14, 00530 Helsinki
+ 358 50 596 9635
henrik.rainio@kuntaliitto.fi

Verotuksen muutokset ja mahdollisuudet - Ajankohtaiset veroasiat

Taloustorstai LIVE 8.2.2018

Kuntaliiton talous- ja rahoitusfoorumissa

Jukka Hakola
kehittämispäällikkö, verotus

Ajankohtaiset veroasiat

- Verotulojen kehitys ja tilitysten jaksottuminen 2018
- Kuntaliiton 6.2. päivitetty veroennuste
- Ajankohtaista kiinteistöverouudistuksesta
- Elinkaarimallin verotuksen muutos 1.1.2018
- Korkovähennysoikeuden rajaaminen 1.1.2019
- Verovelvolliskohtainen verotuksen päättymisen verovuonna 2018

Verojen tilitykset

Kunnille tilitettävät verot tammikuussa 2018

	Tammikuu 2017 milj. €	Tammikuu 2018 milj. €	Muutos %	Kertymä vuoden alusta		
				2017 milj. €	2018 milj. €	Muutos %
Kunnallisvero	1 587,0	1 785,7	12,5	1 587,0	1 785,7	12,5
Yhteisövero	151,1	172,0	13,8	151,1	172,0	13,8
Kiinteistövero	3,0	3,2	6,1	3,0	3,2	6,1
Verot yhteensä	1 741,2	1 960,9	12,6	1 741,2	1 960,9	12,6

Yhteisöveron tilitysten jaksotusten muutos 2018

- Ennakon täydennysmaksu on korvattu lisäennakolla eli verovuoden päättymisen jälkeen määrättävällä ennakolla (yhteisön haettava muutosta)
 - » Yhteisöt ja yhteisetuudet voivat täydentää ennakoperintäänsä yhden kuukauden ajan verovuoden päättymisestä korottomasti
- Muutos johti siihen, että yritykset (joilla tilikausi päättyy joulukuussa) maksavat lisäennakot pääosin tammikuun loppuun mennessä
 - » Aiemmin täydennysmaksut maksettu huhtikuun lopussa
 - » Tilitetään helmikuussa (aiemmin toukokuussa)
- **Helmikuun yhteisöveron tilitykset reilut 200 milj. € isommat kuin viime vuonna ja toukokuussa taas pienemmät**

Kuntaliiton veroennuste 2/2018

KUNNALLISVERON VEROPOHJA				KOKO MAA , Milj. €			
ANSIOTULOT	2015	2016	2017**	2018**	2019**	2020**	2021**
Palkkatulot yhteensä	82 351	83 752	86 100	88 700	91 000	93 500	96 400
Muutos %	1,1	1,7	2,8	3,0	2,6	2,8	3,1
ANSIOTULOT YHTEENSÄ	124 651	126 931	129 860	133 430	136 830	140 710	145 100
Muutos %	1,5	1,8	2,3	2,7	2,5	2,8	3,1
VÄHENNYKSET YHT.	26 134	26 597	28 850	29 580	30 160	28 650	28 930
Muutos %	2,2	1,8	8,5	2,5	2,0	-5,0	1,0
Ansiotulo - vähennykset	98 517	100 334	101 010	103 850	106 670	112 060	116 170
Muutos %	1,4	1,8	0,7	2,8	2,7	5,1	3,7
MAKSETTAVA VERO	18 628	18 785	18 840	19 280	19 880	8 310	8 620
Muutos %	1,6	0,8	0,3	2,3	3,1	-58,2	3,7
TILITYKSET YHTEENSÄ	18 524	18 891	18 903	19 210	19 860	9 060	8 740
Muutos %	1,8	2,0	0,1	1,6	3,4	-54,4	-3,5

Kuntaliiton veroennuste 2/2018

KUNTIEN VEROTULOT YHTEENSÄ				
TILIVUOSI	2016	2017	2018**	2019**
Verolaji				
Kunnallisvero	18 891	18 903	19 210	19 860
<i>Muutos %</i>	2,0	0,1	1,6	3,4
Yhteisövero	1 538	1 869	1 880	1 980
<i>Muutos %</i>	-6,3	21,5	0,6	5,3
Kiinteistövero	1 670	1 774	1 820	1 850
<i>Muutos %</i>	4,1	6,3	2,6	1,6
VEROTULOSSI KIRJATTAVA	22 098	22 546	22 910	23 690
<i>Muutos %</i>	1,5	2,0	1,6	3,4

Kiinteistöverouudistus

- » Tavoitteena on saada koko maan kattava hinta-aluekartta valmiiksi vuoden 2019 jälkipuoliskolla
 - Hinta-aluekartta perustuu kiinteistökauppoihin ja kaupunkiseuduilla lisäksi asuntokauppoihin
 - Tarkoitus, että ottaa automaattisesti huomioon uudet kaupungit ja päivittyy siten vuosittain
- » Uusia verotusarvoja on tarkoitus soveltaa vuoden 2020 kiinteistöverotuksessa
- » Koelaskelmia käytössä keväällä 2018
 - Tällä hetkellä käynnissä koekuntien valinta
 - Koelaskelmia käytetään myös veroprosenttien vaihteluvälien määrittelyyn
- » Rakennusten arvostamishanke käynnistynyt vuoden 2018 alussa
 - Tilastokeskuksen tehtävänä on kehittää rakennusluokitusjärjestelmä, jonka avulla rakennusten verotusarvo voidaan laskea **maantieteellisen alueen, rakennustyyppin sekä rakennuksen iän ja koon perusteella.**
 - Lainsäädännön muutokset eduskuntaan viimeistään syksyllä 2018, jos rakennusten arvostamishankkeen aikataulu sen sallii

Elinkaarimallin verotus muuttui

- ”Korvaus kokonaishoitopalvelusta on sen vuoden tuottoa, jonka aikana kokonaishoitopalvelu on luovutettu”
 - » Pitkäkestoisten, vähintään 10 vuoden sopimuksen, hankkeiden tulot voidaan siten jaksottaa verovuonna toteutuneen käytön tai käytettävyyden perusteella
- Soveltuu niin uusinvestointeihin kuin peruskorjauksiinkin, jos samalla sovitaan kokonaishoitopalvelusta
- Kokonaishoitopalveluun tulee sisältyä kiinteään rakennukseen tai rakennelmaan kohdistuvaa rakentamista
 - » Osana sopimusta irtain omaisuus voi sisältyä sopimukseen
- Sääntely ei sovellu kunnan omalta yhtiöltä (tai muu etuyhteystilanne) ostamaan palveluun

Korkojen vähennysoikeus 1.1.2019 alkaen

- Veronkiertodirektiivin perusteella Suomen tulee laajentaa korkovähennysoikeuden soveltamisalaa myös muihin kuin etuyhteyskorkoihin ja koskemaan kaikkia yhteisöjä
 - » Kuntien osalta tarkoittaa sääntelyn laajentumista esimerkiksi kiinteistöyhtiöihin ja kuntayhtymiin
 - » Etuyhteyslainojen lisäksi rahalaitoslainat ja siten esim. Kuntarahoituksen lainat sääntelyn piiriin
- Julkisten infrahankkeiden osalta mahdollisuus poiketa
 - » Luonnos lausunnolla 26.2. asti

Tilitysten jaksotusten muutokset

- Verovuodesta 2018 alkaen verotus päättyy verovelvolliskohtaisesti
 - » Jos ei tee muutoksia esitetyyn veroilmoitukseen, niin verotus päättyy jo kesäkuussa
 - » Myös kiinteistö- ja yhteisöveron päättyminen vastaavasti
 - » Veronpalautusten maksaminen ja jäännösverojen tilittyminen aikaistuvat
- Kuukausitilitysten oikaisujen jaksotus aikaistuu syksyltä kesään ja jakaantuu useammalle kuukaudelle
 - » Vuonna 2019 jaksotuksessa vielä siirtymäsäännös
- Valmistuvan verotuksen tietoja kuntien käyttöön myös porrastetusti

Muutosrajoitin ja Kuntaliiton jakoavain

Taloustorstai LIVE 8.2.2018

Kuntaliiton Talous- ja rahoitusfoorumi

Sanna Lehtonen, kehittämispäällikkö
Suomen Kuntaliitto

Uudistuksen vaikutus kuntien talouteen

- Yksittäisestä kunnasta siirtyy eri määrä kustannuksia mitä tuloja vähennetään
→ Talouden tasapaino muuttuu
- Tarvitaan järjestelmä, joka tasaa yksittäisessä kunnassa siirtyvien kustannusten ja vähenettävien tulojen erotusta
→ Valtionosuusjärjestelmää muutetaan
- Kunnan talouden tasapainon kokonaismuutos rajataan välille [-100, +100] €/as

Viisiosainen tasausjärjestely osana uuden kunnan valtionosuusjärjestelmää

1. Kiinteistövero sisällytetään osittain verotuloihin perustuvaan **tasaukseen**
2. Verotuloihin perustuvan **tasauksen** tasausrajoja muutetaan
3. Siirtyvien kustannusten ja tulojen epäsuhtaa tasataan **sote-muutosrajoittimella**, jonka myötä siirtyvien kustannusten ja tulojen erotuksesta vain 40 % jää kunnan omavastuulle ja 60 % kompensoidaan pysyvästi uuden kunnan valtionosuudessa v. 2020→
4. **Siirtymäaika** porrastaa muutosta vuosina 2020-2023 (+/- 0 - 25 - 50 - 75 €/vuosi)
5. **Pysyvä tasaus** takaa, että uudistuksen kokonaismuutos kunnan talouden tasapainossa rajoittuu +/- 100 €/as siirtymäajan jälkeen vuodesta 2024→

Kuntien sote-menot 2018-2019

Kannattaako kunnan säästää vai tuhhlata?

Eri toimijoilla ristiriitaiset intressit: Vastaus riippuu siitä, kenen näkökulmasta asiaa lähestyy

Eri intressitahot maakunta- ja sote-uudistuksessa	Kannustin kuntien sote-kustannuksille 2018-2019
Valtio	VÄHENNÄ!
Maakunnat (nyk. sairaanhoidon kuntayhtymät)	LISÄÄ!
Kunnat (johtuen muutosrajoituksesta)	VÄHENNÄ!
Kuntalaiset	LISÄÄ! / VÄHENNÄ!

Kuntien valtionosuus 2020→

Siirtymäjärjestelyt, erit. SOTE-muutosrajoitin

Lisätiedot: Kuntakohtainen laskelma

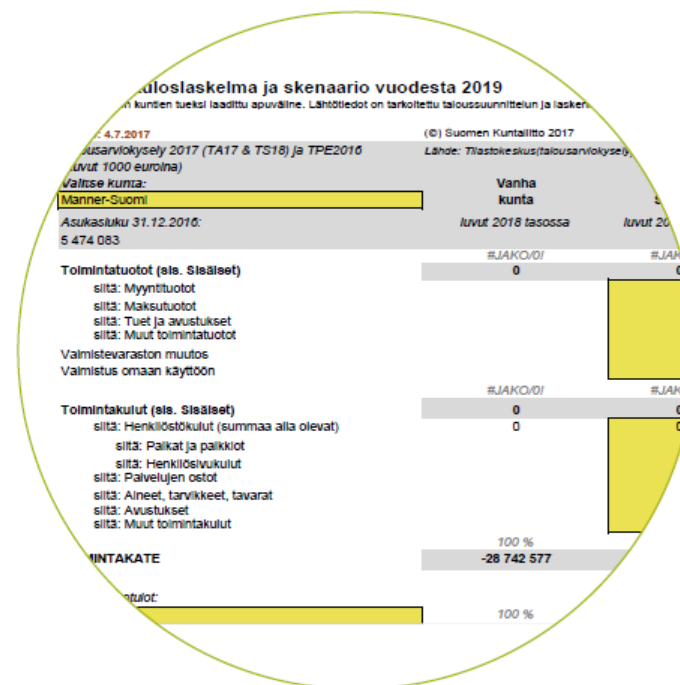
<http://alueuudistus.fi/kuntien-valtionosuusjarjestelma>

> Valtionosuussimulaattori > 2. MUUTOSRAJOITIN (taulukko)

JAKOAVAIN – TYÖKALU MAAKUNTA- UUDISTUKSEN VAIKUTUKSISTA

Jakoavain on excel-työkirja, joka auttaa kuntia arvioimaan maakuntauudistuksen vaikutuksia kuntien tuloslaskelman, rahoituslaskelman sekä taseen eriin vuonna 2019.

Sen lisäksi varsinaisen laskelman viereen on kirjattu tiliryhmittäin ja tase-erittäin maakuntauudistuksen vaikutuksiin liittyviä huomioita, joita kunnan taloutta suunnittelevan asiantuntijan tulisi ottaa huomioon.

Kuntaliiton Taloustorstai

- ajankohtaistietoa kuntien taloudesta

Taloustorstait keväällä 2018

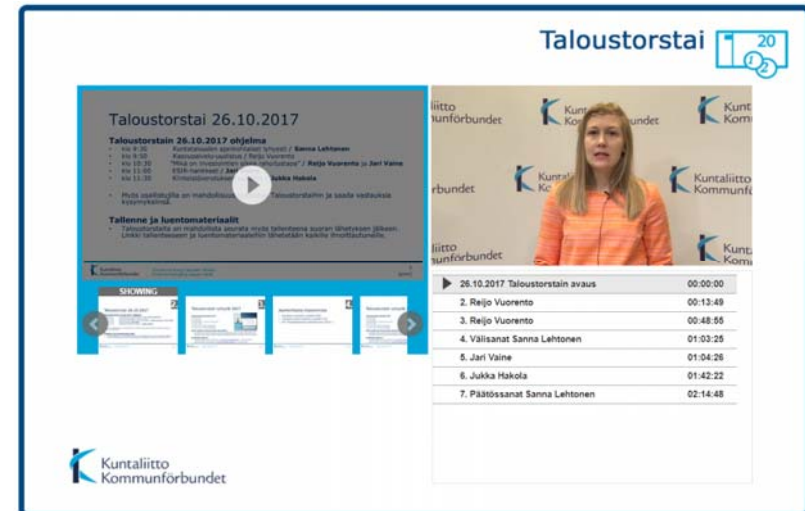
- To 11.1.2018
- To 9.2.2018 Taloustorstai LIVE
- To 22.3.2018
- To 3.5.2018
- To 14.6.2018

Jäikö edelliset Taloustorstait näkemättä?

- Ei hätää! Saat veloituksetta käyttöösi tallenteet ja luentomateriaalit edellisistä Taloustorstai-tilaisuuksista ilmoittautumalla jälkikäteen oheisten linkkien kautta.

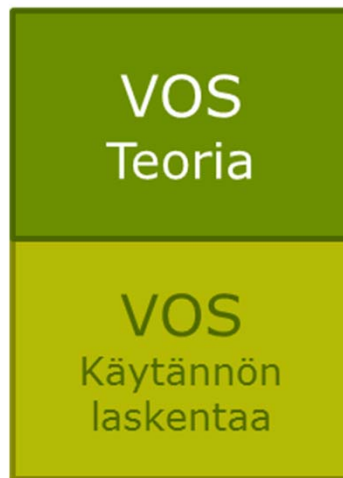
Lisätietoja antavat:

- kehittämispäällikkö Sanna Lehtonen,
sanna.lehtonen@kuntaliitto.fi , p. 050 575 9090
- tutkimussihteri Tuija Valkeinen,
tuija.valkeinen@kuntaliitto.fi, p. 050 548 1440

Uusi koulutuskokonaisuus veroista ja valtionosuuksista

13.3.2018

14.3.2018

FCG ETUSIVU AJANKOHTAISTA PALVELUT REFERENSsit URA FCG:LLÄ TIETOA MEISTÄ

Kunnan verotulot ja valtionosuudet -koulutus

Ilmoittaudu

Yhteystiedot

Koulutuspaikka: Jarmo Lehtinen
puh. +358 44 774 5075
etunimi.sukunimi@fcg.fi

Koulutuksen ohjaaja: Anu-Katri Hannula
puh. +358 44 704 6214
etunimi.sukunimi@fcg.fi

FCG Koulutus Oy
Osasto 34 (P. 950)
00001 Helsinki
puh. 010 4080
www.fcg.fi/koulutus

☐ Kerro kavereille

Lisätiedot: <https://koulutus.fcg.fi/Default.aspx?tabid=342&id=9868>

ja valtionosuustalouden kehittäminen.

Koulutuksen jälkeen osallistujilla on perustiedot verotuksen ja valtionosuuden määrällisestä laskennasta ja tiedot kunnan verotuksen ja valtionosuuden käytöstä ja hyödyntämisestä kunnan talouden suunnittelussa ja johtamisessa. Koulutukseen osallistujat saavat lisäohjeita myös muissa tulonmuutoksen syiden havaitsemisessa ja vuosien välisten vertailujen tekemisessä. Lisäksi koulutuksessa käsitellään erilaisia skenaarioita esimerkiksi väestön määrän tai ikäkoosteen muutuksen vaikutusta kunnan verotukseen.

Vier osallistua joko toiseen tai molempaan koulutuspäivään.

Kouluttajat:
Kehittämispäällikkö Jukka Häkkinen, Suomen Kuntaliitto
Kehittämispäällikkö Sanna Lehtinen, Suomen Kuntaliitto
Asiantuntija Benjamin Strandberg, Suomen Kuntaliitto

Sääntelyä ja uudistuksia - vaikutuksia rahoitus- ja toteutustapojen valintaan?

Taloustorstai LIVE 8.2.2018

Kuntien talous- ja rahoitusfoorumin yhteteydessä

Jari Vaine
Erityisasiantuntija/rahoitusala, kuntatalous

Mitä sääntely voi koskettaa

- Velan hallinta, velan vaihtoehdot
- Mitä ja miksi kunta omistaa, varallisuus ja sen hoito
- Yhteistyö => riskien jaon problematiikka, kilpailunäkökohdat
- Hankinnat, niiden rahoittaminen ja maksaminen
- Sääntely yhdistyy / voi yhdistyä palvelukehitykseen ja / tai uudistuksiin
- Muutos on mahdollisuus, mutta voi olla myös uhka
 - » Muutosriskien tiedostaminen ja reagoiminen
 - » Tarpeet ratkaisevia: arvioitava esim. tarjottuja palveluita suhteessa niihin, mikä on kulloisenkin sääntelyn rooli
 - » Miten kukin ratkaisu tai yhteistyömuoto vaikuttavat kunnan talouteen, elinvoimaan, velkaantumiseen...? Entä välitön vaikutus vs. "elinkaarivaikutus"

Kansalliset puitteet velan käytölle ja hallinnalle

Kuntalaki

- Kuntien taloutta käsitellään entistä enemmän konsernirakenteena
- Kunnan talouden kestävyys turvaaminen, pitkän aikavälin vastuunkanto
 - » Mm. tiukempi alijäämän kattamisvelvollisuus, ulottuu kuntayhtymiin
 - » Ns. kriisikuntatunnusluvut konsernitason taloustietojen perusteella
- Kuntalaki tai alijäämien kattamisvelvollisuus eivät sinänsä puutu velkaantumiseen

Julkisen talouden suunnitelma (JTS) ja kuntatalousohjelma (KTO)

- Tausta: EU tehostaa finanssipolitiikan koordinaatiota, kansallinen tarve julkisen talouden vakauden ja kestävyys turvaaminen
 - » Kuntatalouden ohjaus KTO:ssa => osa julkisen talouden kokonaisohjausta
- KTO:n periaatteiden mukaan investointeja ja niiden omarahoitusosuutta arvioitava kriittisesti => huolellinen käsitys **väestökehityksestä ja palvelutarpeista**
 - » Omarahoitusosuuden korkea taso velkaantumisen hallinnan keskeisimpiä tavoitteita => tarve pohtia myös muita keinoja – mitä, miten toteutetaan?

Yleinen talouden ja toiminnan ympäristö

- Kukin kuntatoimija päättää yhä investoinneistaan itse
 - » Kuntien investoinnit pitävät yllä kasvua ja työllisyyttä - jatkossakin investointipaineita etenkin kasvukunnissa, väestöä menettävissä enemmänkin korjausvelan hallintaa
 - » Kyky selviytyä vastuista riippuu ennen muuta yleisestä talouskehityksestä ja työllisyystilanteesta, myös investointitarpeista => nykyisiä velkoja lyhennetään aikana, jolloin ikääntymisen menot rasittavat selvästi nykyistä enemmän
 - » Usein lopullinen velallinen liikelaitos tai yhtiö - taloudellinen tulos vaikuttaa
- Kunnan investointikyky? Voivatko vaihtoehtoiset ratkaisut antaa tukea?
 - » Tarve ja tavoite sopia vastuiden ja riskien jakamisesta – millä tavoin?
- EU:lla monista näkökulmista kuntia koskevaa, kattavaa talousohjausta => ei syytä ylitulkita tiukentamalla tarpeettomasti kuntien sääntelyä
 - » EMU-kriteerit: julkisen talouden velkaa ei erotella käyttötarkoituksen mukaan
 - » Investointien kohtelu vakaus- ja kasvusopimuksen kriteerien laskennassa keskeistä, komission tavoitteet investointien kasvattamiseksi – osin epäselvää

Investoinnit ja rahoitus hankalia finanssipolitiikan säännöissä

- Velkarahoitetut, järkevät julkiset investoinnit eivät näytä kasvattavan julkista velkaa / BKT
 - » Mekaaninen rajoittaminen ongelmallista => rajoite pitäisi olla investoinnin järkevyys
 - » Kaikki julkiset investoinnit syytä toteuttaa, kunhan yhteiskunnallinen tuotto tarpeeksi suuri (Blanchard ja Giavazzi 2004), mutta tuottoa vaikea arvioida
- Rahoitusmuodot eivät vaikuta EU:n alijäämäsäännöissä julkisen sektorin rahoitusasemaan
 - » Julkinen investointi heikentää aina rahoitusasemaa - lasketaan julkiseksi, jos riski julkisella sektorilla
 - » Elinkaari – investointi (PPP) voidaan laskea yksityisen sektorin tekemäksi (yksityisellä aidosti riskiä) =>
- Yksityinen rahoitus ei helpota julkista sektoria pidemmällä aikavälillä, pikemmin päinvastoin
 - » Valtion ja kuntien lainansaanti + hinta => tarvitaan muita hyötyjä
 - » Toimivassa hankkeessa toteuttajalla kannusteet toteuttaa hanke kustannustehokkaasti koko elinkaareltaan
- EU:n finanssipolitiikan sääntöjen ja kuntalain potentiaalinen ristiriita => alijäämäsäännöt käsittelevät investointeja eri tavalla
 - » Koska järkevät julkiset investoinnit potentiaalinen kasvun lähde, eivät uhkaa julkisen talouden tasapainoa
 - » Valtiolla ja kunnilla hyvä olla ohjeet tai velvollisuus investointihankkeiden paremmaksi perustelemiseksi

Sääntely ja kilpailu – ristiriita?

- Finanssikriisin seuraukset: regulaattorit halusivat rajoittaa kilpailua => estää uudet kriisit
 - » Logiikka: kilpailu ajaa liialliseen riskinottoon ('liiallinen ja haitallinen' kilpailu) => finanssimarkkinoille systeemiriski (romahtamisesta) - pankkien ja muiden toimijoiden riskinottoa pitää kiristää, ohjata, ainakin valvoa
- Ristiriitaa voi syntyä viranomaisten kesken
 - » Finanssivalvoja kehottaa tiettyyn, ehkä tarkastikin määriteltyyn toimintaan ja formaattiin markkinoilla
 - » Kilpailuviranomainen: kukin yritys tekee omat liiketoiminnalliset ratkaisunsa itse ja että markkinoilla olisi mahdollisimman monipuolisesti finanssipalveluita, -tuotteita + ehkä riskinoton erilaisia malleja – hallinta?
- Kilpailuviranomainen haluaa kilpailusääntöjen olevan universaaleja (samanlaisia kaikille toimialoille)
 - » Finanssiviranomaiset saattavat edellyttää, että finanssisektoria tarkastellaan kilpailusääntöjen suhteen muita poikkeavasti, perusteluna alan vakavaraisuuden turvaaminen, jolloin kilpailusääntöjä tulee soveltaa 'järkevästi'
 - » Vastaväite: kilpailu pitää finanssialan yritykset tehokkaina => edesauttaa selviämään 'ulkoisista shokeista'.
- Jos mahdollisia erimielisyyksiä ei voida sovittaa yhteen, tärkeää kuitenkin avoin dialogi
- Finanssimarkkinoiden tekninen kehitys + vaikutus alan sääntelyyn?
 - » Finanssialalle uusia yrittäjiä, eivät perinteisiä alan toimijoita - kilpailuviranomainen vs. finanssivalvoja?

Markkinoiden väärinkäyttöasetus (MAR)

- Sääntelee markkinoiden väärinkäyttöä eli sisäpiirikauppoja, sisäpiiritiedon laitonta ilmaisemista, markkinoiden manipulointia ja sisäpiiritiedon julkistamista - keskeinen tavoite turvata rahoitusmarkkinoiden luotettavuus ja parantaa sijoittajansuojaa
- MAR koskee esimerkiksi seuraavia yhtiöitä:
 - » Säännellyllä markkinalla kaupankäynnin kohteena olevia yhtiöitä (pörssilistan yhtiöt)
 - » Monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kohteena olevia yhtiöitä (esim. First North -yhtiöt)
 - » Organisoidussa kaupankäyntijärjestelmässä (OTF) kohteena olevia yhtiöitä (3.1.2018 alkaen)
 - » ***Joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskijoita tietyin edellytyksin***
- Velvoitteita mm. liikkeeseenlaskijoiden johtohenkilöille + lähipiirille, markkinoiden ylläpitäjille, sijoituspalveluyrityksille
- **Joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskijat**
 - » Laina kaupankäynnin kohteena säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä järjestelmässä
 - » Vaatimukset sisäpiiritiedon julkistamisesta (lykkäämisestä), sisäpiiriluelloloiden ylläpitämisestä, johdon ja lähipiirin liiketoimien julkistamisesta sekä heitä koskevista kaupankäynnin rajoituksista

MiFID II ja MiFIR, Rahoitusvälineiden kaupankäynti, sijoituspalvelut ja sijoittajansuoja

- **Sovelaminen alkanut 3.1.2018**, tavoitteena sijoittajansuojan parantaminen - muuttaa sijoituspalvelun tarjontaa koskevia toimitilupaa ja toiminnan järjestämistä koskevia vaatimuksia:
 - » Tuotehallintaa, strukturoitujen talletusten sääntelyä, riippumattoman sijoitusneuvonnan ja kannustimien käyttöä sekä tiedonantovelvollisuuden laajenemista
- Viranomaiselle tulee oikeus kieltää tai rajoittaa tuotteen tarjoaminen tai toimintamallin käyttäminen sijoittajansuojan tai markkinoiden vakauden taikka moitteettoman ja eheän toiminnan varmistamiseksi.
- Sääntelyn tavoitteena lisätä rahoitusvälineiden kaupankäynnin läpinäkyvyyttä. Uutta on tarjousten ja kauppajen avoimuusvaatimusten laajentaminen osakkeiden luonteisten instrumenttien lisäksi myös
 - » Joukkovelkakirjat, johdannaisinstrumentit, strukturoidut finanssituotteet ja päästöoikeudet
- Sekä ohjata kaupankäynti järjestäytyneille kauppapaikoille ja edesauttaa siten avoimuuden lisäämistä markkinoille
- **Sääntelyssä myös johdannaiset**
 - » Luetaan sijoitusinstrumentteihin – ovatko?
- Avoimuuden periaate: rahoittajalle mm. velvollisuus avata sopimuksesta saamansa kate
 - » Onko vaikutuksia päätöksentekoon kilpailutilanteessa?

LEI – tunnus

- Kaupankäynnin kohteena olevat rahoitusinstrumentit v. 2018 alusta
- Mikäli kunnan liikkeeseen laskema rahoitusväline on listattu, tarvitaan LEI-tunnus
 - » Kuntatodistuksia ei listata, kunta liikkeeseen laskijana ei tarvitse LEI:tä
 - » Sen sijaan pörssiin joukkovelkakirjalainan listaava kunta tarvitsee tunnuksen
- Tarvitaan varainhoidossa valtakirjalla olevan sijoitustoiminnan **kaupankäyntiin** tarvitaan
 - » Varainhoitaja ja kunta-asiakas tunnistetaan LEI-tunnuksella, Y-tunnusta ei enää sallita
- Jos LEI aikanaan hankittu johdannaiskaupankäyntiä varten, ei uusia toimenpiteitä

Kuntatodistukset arvo-osuusjärjestelmään?

- Keskustelu ao-järjestelmän hyödyistä ja haitoista, edellytyksistä toteuttaa liikkeeseenlaskut
 - » Liikkeeseenlaskijat, välittäjäpankit, sijoittajat sekä viranomaisten ja muiden intressiryhmien edustajia
- Nykyisellään markkina toimii hyvin ja on vakaa, kysyntä vahvaa, liikkeeseenlaskijoista pulaa
 - » Paikallisuus tärkeä elementti ja pankkien rooli keskeinen vastapuolien etsimisessä
 - » Joustavuus (liikkeeseenlasku, erääntyminen) oleellista - digitaalisuus määrämuotoista, räätälöinti kärsii
 - » Esim. yli yön markkina, ns. cut-off ajat (myöhäiset toimeksiannot), takautuvat arvopäivät...?
 - » Nykytilan heikkoutena pienuus, pienet kaupungit ja kysynnän enemmyys
- AO-järjestelmä tukisi tietoa kulloinkin liikkeellä olevasta määrästä (tällä hetkellä ei saada)
 - » Operatiiviset riskit voisivat pienentyä, raportointi edellä muutosta ei voi kuitenkaan tehdä
 - » Saattaisi lisätä ulkomaisten sijoittajien kysyntää – nyt kuitenkin kysyntää enemmän kuin tarjontaa
- Hinnoittelu:
 - » Esitetty ao - hinnoittelu liian korkea, paperimuotoisuus ei ongelma
 - » Sijoittaja ei ole valmis tinkimään tuottotasosta arvo-osuusmuodon myötä
 - » EuroClear: nykyjärjestelmän kulut pääosin piilossa, eivät kohdistu yksittäisille liikkeeseenlaskuille

Kunnan ammattimaisuus?

Asiakasluokittelu

- Palveluntarjoajan luokiteltava asiakkaansa ammattimaiseksi tai ei-ammattimaiseksi => vaikuttaa sijoittajansuojan laajuuteen sekä sovellettaviin menettelytapoihin
- Ei-ammattimaisilla laajin sijoittajansuoja - sekä menettelytapasäännökset että sijoittajien korvausrahasto
- **Kunnat ja kunnalliset toimijat lähtökohtaisesti ei - ammattimaisia**
- Ei-ammattimainen voi pyytää palvelun tarjoajalta kohtelua ammattimaisena, **yleisesti tai kohdistuen esim. tiettyyn sijoituspalveluun, liiketoimeen tai rahoitusvälinetyyppiin => johdannaiset?**
- Ammattimaiseksi luokiteltu voi pyytää muuttamista ei-ammattimaiseksi => kirjallinen sopimus, josta käy ilmi luokittelun soveltaminen esim. vain tiettyyn palveluun tai tietyn tyyppisiin rahoitusvälineisiin.

Säädännöllinen tausta: Sijoituspalvelulaki 18 §

- Yritys voi kohdella asiakasta pyynnöstä ammattimaisena, jos yritys arvioi, että asiakkaalla valmiudet tehdä itsenäisiä sijoituspäätöksiä ja ymmärtää niihin liittyvät riskit ja jos asiakas lisäksi täyttää vähintään kaksi seuraavista vaatimuksista:
 - 1) asiakas toteuttanut huomattavan suuria liiketoimia ko. markkinoilla keskimäärin kymmenen kertaa neljännesvuodessa neljän viimeksi kuluneen vuosineljänneksen aikana;
 - 2) asiakkaan sijoitusvarallisuuden arvo on yli 500 000 euroa;
 - 3) asiakas työskentelee tai on työskennellyt rahoitusalaalla ammattimaisesti vähintään vuoden tehtävässä, joka edellyttää tietämystä suunnitelluista liiketoimista ja palveluista.
- Sijoituspalvelulain 19 §, hyväksyttävä vastapuoli: käytetään pääasiassa suorassa arvopaperikaupankäynnissä. Kriteerit käytännössä vastaavat ammattimaisen asiakkaan määrittelyä.

Elinkaarihankkeiden verotuksen muutokset

- Elinkeinoverolain ja arvonlisäverolain kokonaishoitopalvelusäännösten soveltamisalaa laajennetaan (elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 19 a ja 27 c §, arvonlisäverolain 15 ja 29 §)
- Kokonaishoitopalvelulla tarkoitetaan suunnittelu-, rakentamis-, rahoitus- ja kunnossapito-palvelujen palvelukokonaisuutta, josta saatava vastike määräytyy käytön tai käytettävyyden perusteella
- Kokonaishoitopalvelun kohteena voivat olla tiet, rautatiet, rakennukset ja pysyvät rakennelmat sekä niihin tai niiden käyttöön välittömästi liittyvä irtaimisto
- Muutokset mahdollistavat kunnille elinkaarimallin käyttämisen toimitila-, raitiotie-, liikenneväylä- ja muissa hankinnoissa
- Muutokset koskevat pitkäkestoisten kokonaishoitopalveluhankkeiden tulojen ja menojen jaksottamista sekä arvonlisäveron suorittamisvelvollisuuden syntymisajankohtaa
- Lainmuutokset voimaan vuoden 2018 alusta

Korkovähennyksiin ehdotetaan uusia rajoituksia yritysten tuloverotuksessa

- Korkomenojen vähentämistä nykyisin rajoitettu yhteisöjen, avoimien yhtiöiden ja kommandiittiyhtiöiden tuloverotuksessa => koskenut vain etuyhteydessä olevien yritysten välisiä korkosuorituksia, sovellettu vain elinkeinotulon verotuksessa
- Lainmuutoksella rajoitettaisiin mm. pankkilainojen korkomenojen vähentämistä yritysten tuloverotuksessa - VM lähettänyt lakiluonnoksen lausuntokierrokselle 19.1.2018
 - » Muutokset perustuvat pääosin veronkiertämisen estämistä koskevan EU-direktiivin säännöksiin.
 - » Ulkopuolisille tahoille maksettujen nettokorkomenojen vähennyskelpoinen määrä olisi kolme miljoonaa euroa
- Kuntia koskeva direktiivin erityiskohta (artikla 4, alakohta 4):
 - » Jäsenvaltiot voivat jättää soveltamisalan ulkopuolelle ne ylimenevät vieraan pääoman menot, jotka kertyvät:
 - » b) lainoista, joilla rahoitetaan pitkän aikavälin julkisia infrastruktuurihankkeita, jos hankkeen toteuttaja, vieraan pääoman menot, varat ja tulot ovat kaikki unionissa
 - » Ensimmäisen alakohdan b alakohtaa sovellettaessa pitkän aikavälin julkisella infrastruktuurihankkeella tarkoitetaan hanketta, jolla tuotetaan, kehitetään, käytetään ja/tai ylläpidetään laajamittaista omaisuutta, jonka jäsenvaltio katsoo olevan yleisen edun mukainen
- Miten sovelletaan Suomessa, toistaiseksi avoinna. Vaikutukset kuntien omistamien yhtiöiden velkojen järjestelyihin?

Direktiivi 2014/55/EU sähköisestä laskutuksesta julkisissa hankinnoissa

- Soveltamisala: vain julkisten hankintojen direktiiveissä tarkoitetut laskut
 - » Vain julkisen sektorin lähettämät laskut (kansallisella, alueellisella ja paikallistasolla)
- Kv. standardisointijärjestö CEN julkaissut eurooppalaisen standardin = semanttinen tietomalli
 - » Ei kiellä hankintayksiköitä vastaanottamasta muunlaisia laskuja, kyettävä ottamaan vastaan julkisia hankinta- ja käyttöoikeussopimuksia koskevat, standardin mukaiset sähköiset laskut
- Hankintayksiköiden tulee olla valmiudessa vastaanottamaan ja prosessoimaan standardin mukaisia sähköisiä laskuja 27.11.2018 mennessä => kansallinen vastuu VM
 - » Suomessa kansallisen implementoinnin työryhmä aloittanut 11/2017
 - » Säädetään laki - soveltamisala laajempi kuin julkiset hankinnat, määrittely vielä avoinna
- Merkitys kunnille:
 - » Verkkolaskutus keskeistä, joustavan ja saumattoman ketjun tarve (hankinnasta maksuun)
 - » Osa taloushallinnon automatisointiprosessia
 - » Lähtötaso kunnissa hyvä => vältettävä epätarkoituksenmukaisia ratkaisuja
 - » Mikä rooli maksamisen muihin tapoihin nähden?
- Julkisen sektorin muutosten vaikutus? Taloushallinnon näkökulma – kuka hoitaa, kenen kanssa?

Jari Vaine
Erityisasiantuntija, rahoitusala
puh. (09) 771 2018, 050 562 7687
jari.vaine@kuntaliitto.fi